

DIE KERKGESKIL WAKKERSTROOM-UTRECHT.

Die bewoning van die Transvaal het eers vanaf die einde van 1836 en begin 1837 'n aanvang geneem.¹⁾ Eers is plase langs Suikerboschrand en die suidelike dele van die teenswoordige distrik Potchefstroom bewoon. Later is die Magaliesbergse wêreld tot aan die Marico bewoon en daarna Ohrighstad, Zoutpansberg en Waterberg. Die distrik wat later Wakkerstroom genoem sou word, het oopgelê en alleen die mense wat togte' na Natal onderneem het, het dit geken. Hulle het van dié gedeelte as Draakberge of die Versamelberge gepraat.²⁾

¹⁾ A. VERWEY, Het leven van Potgieter, blz. 301.

¹⁾ Prof. Dr. S. P. Engelbrecht: Die Nederduitsch Hervormde Gemeente Volksrust (Wakkerstroom) 1861-1941, bl. 3.

²⁾ R. 899/73.

Prof. Dr. S. P. Engelbrecht: Ned. Herv. Gem. Volksrust, bl. 3.

Die Regering van die Z.A. Republiek het al in 1856 probeer om die Versamelberge tot 'n afsonderlike distrik te proklameer. Dit sou ook die Utrechtse distrik insluit en die nuwe dorp sou Dordrecht heet, genoem na die stad Dordrecht in Holland, waar ds. Van der Hoff gebore is. J. C. Steyn, 'n interessante maar enigszins rustelose figuur uit die ou dae van die Z.A. Republiek, is as landdros aangestel. Daar is egter soveel teenkanting van die kant van Utrecht ondervind dat die plan nie deurgevoer kon word nie.³⁾

Die voorstel om 'n nuwe distrik Wakkerstroom aan te lê, is op 21 September 1859 deur die toenmalige President van die Z.A. Republiek, M. W. Pretorius, by die Volksraad ingedien. Die voorstel is met eenparige stemme goedgekeur deur die Volksraad. Die artikel lui as volg:

Er zal zijn een district van Wakkerstroom.⁴⁾

Daar is ook met algemene stemme besluit om die dorp in die distrik Wakkerstroom aan te lê ter herinnering aan die eerste President van die Z.A. Republiek. Om hierdie rede sou die naam van die nuwe dorp Marthinus Wesselstroom, wees.⁵⁾

Jacobus Stuart, die opsteller van die Grondwet van die Z.A. Republiek, het Transvaal in 1852 besoek en oor die ontstaan van die dorpe o.a. geskryf⁶⁾:

„Het eerste gebouw, dat de Hollandsche Afrikanen bij het aanleggen hunnen steden of dorpen daarstellen. is de Kerk.”

Dit was ook die geval met Wakkerstroom. Voordat die dorp Marthinus Wesselstroom bestaan het, was die gemeente besoek deur 'n predikant van die Nederduits Hervormde Kerk, destyds Staatskerk van die Z.A. Republiek. Op 9 en 10 Desember 1854 het ds. Dirk van der Hoff kerk gehou op Draakberge. Die heer C. J. van der Merwe is toe gekies as ouderling en die heer W. P. van Reede van Oudshoorn is later bygevoeg as tweede ouderling. As diakens is Pieter Stoop, Hendrik Jansen van Rensburg, J. L. Opperman en Ph. Minnaar gekies.⁷⁾

Ds. Van der Hoff het verskeie kere per ossewa die mense by die Versamelberge besoek en bearbei. Op pad daarheen het hy dan op verskillende plekke kerk gehou. Die kerklike gemeente van Marthinus Wesselstroom is eers in April 1861 gestig. Die kerkraad het toe bestaan uit Pieter Johannes Stoop en Dirk Cornelis (Swart Dirk) Uys

³⁾ Prof. Engelbrecht: Ned. Herv. Gem. Volksrust, bl. 5.

⁴⁾ E.V.R. 6, V.R.B. 21 Sept. 1859, art. 70.

⁵⁾ E.V.R. 6, V.R.B. 22 Sept. 1859, art. 72.
R. 3406/59.

⁶⁾ J. Stuart: De Hollandsche Afrikanen en hunne Republiek in Zuid-Afrika, Amsterdam 1854, bl. 213.

⁷⁾ Prof. Engelbrecht: Ned. Herv. Gem. Volksrust, bl. 4.

as ouderlinge; J. L. Opperman, Gerrit Viljoen, Gideon Visage en Wynand Pretorius as diakens.⁸⁾

Op 'n vergadering gehou op 2 Desember 1861 is 'n boukommissie benoem vir die bou van 'n kerk. Die boukommissie het uit die here J. G. van der Scheyf, P. J. Joubert en R. Visage bestaan. Die kerkgebou is nie op die kerkplein opgerig nie, maar wel op die pastorie-erf sodat dit later as pastorie gebruik kon word.⁹⁾

Aangrensend aan die distrik Wakkerstroom, is die distrik Utrecht geleë. Die mense by Utrecht het hulle teen die jaar 1852 in die omstreke van Buffelrivier gevestig.¹⁰⁾

In 1853 is die suidelike grens van Transvaal as volg vasgestel¹¹⁾: „van drakensberg tot aan komate waar buffelrivier inloop, en dan met een regte lijn tot aan eersvolgende bakens van vaalrivier”

Volgens bogenoemde bepaling het Utrecht buite die Z.A. Republiek geval. Die Volksraad het aan die mense van Buffelrivier geskrywe dat hulle dit afkeur dat hulle (Buffelrivier) op eie gesag 'n regeringsvorm daargestel het, omdat die Z.A. Republiek geen sekerheid gehad het of die gronde waarop hul woon wel of nie in Britse gebied val nie.¹²⁾

Die Regering van Utrecht het net soos die meeste besture van distrikte van daardie tyd. slegs uit 'n landdros en vier heemrade bestaan.¹³⁾ Utrecht was dus nie 'n republiek nie, want daar was geen behoorlike staatsvorm nie.

Die inwoners van Buffelrivier het in 1854 die grond waarop hulle gewoon het, vir honderd beeste van Panda gekoop.¹⁴⁾ Hierna het hulle by die Z.A. Republiek aansoek gedoen om die koop van die gronde goed te keur, maar die Volksraad het hierdie versoek nooit eers in oorweging geneem nie.¹⁵⁾

Die Utrechters het toe aansluiting gesoek by die Lydenburgers in hul opposisie teen die Wes-Transvalers en M. W. Pretorius.¹⁶⁾ Die Lydenburgers het van hulle kant ook pogings aangewend om met die Utrechters te verenig.¹⁷⁾

In November 1855 het W. F. Joubert, C. Pretorius en negentien burgers 'n skrywe aan alle inwoners van Utrecht en Buffelrivier gerig, waarin hul meedeel dat 'n gesamentlike veldkornetsrapport gestuur is

⁸⁾ Prof. Engelbrecht: Ned. Herv. Gem. Volksrust, bl. 5.

⁹⁾ Prof. Engelbrecht: Ned. Herv. em. Volksrust, bl. 7.

¹⁰⁾ Dr. F. A. F. Wichmann: Die Wordingsgeskiedenis van die Zuid-Afrikaansche Republiek 1838-1860. (Argief Jaarboek vir S.A. Geskiedenis 1941, deel II) bls. 172.

¹¹⁾ E.V.R.4, Volksraad notule 14 Maart 1953, art. 49. Dr. Wichmann, bl. 172.

¹²⁾ E.V.R. 135, V.R. 387/53.

¹³⁾ Dr. Wichmann, bl. 173.

¹⁴⁾ E.V.R. 260. Koopbrief van gronde, 8 Sept. 1854.

¹⁵⁾ Dr. Wichmann, bl. 173.

¹⁶⁾ Dr. Wichmann, bl. 173.

¹⁷⁾ R. 942/55. Dr. Wichmann, bl. 172.

aan die Volksraad te Potchefstroom met die volgende inhoud¹⁸⁾: „dat indien er geen verandering in de zaken gemaakt, en de ouden wetten en besluiten gehandhaafd worde, dat Lijdenburg dan zich afgeschieden rekend en weder een Afzonderlijke Kolonie, en Regering wezen zal.”

Verder het die brief as volg gelui¹⁹⁾: „opdat eene Vereeniging tusschen ons zo spoedig mogelijk tot stand gebragt mogt worden.”

Dit is duidelik dat Lydenburg op hierdie tydstip bereidwillig was om met die mense van Utrecht te verenig.

Die Utrechters het ook op kerklike gebied 'n soort van opposisiegees aangewakker. Hulle het hul meer georiënteer na die Kerk in Natal dan na die Kerk in die Republiek. Die gemeente van Utrecht is in 1854 georganiseer deur dr. H. E. Faure en geplaas onder die Ned. Gereformeerde Gemeentes van Natal. Op staatkundige sowel as kerklike gebied het Utrecht dus los van die Z.A. Republiek gestaan.²⁰⁾

Aan die eënkant was Wakkerstroom, wat getroue burgers van die Z.A. Republiek was en wat die Staatskerk van die Z.A. Republiek, die Hervormde Kerk, aangehang het, terwyl die aangrensende distrik Utrecht geen deel van die Z.A. Republiek uitgemaak het nie en meer na die Kerk in Natal georiënteer was. Dit was duidelik dat die Utrechters en Wakkerstromers in botsing met mekaar sou kom.

Die inwoners van Utrecht was egter nie almal Lydenburgsgesind nie. So was die heer J. C. Steyn 'n sterk voorstander van M. W. Pretorius en ds. Van der Hoff.²¹⁾ Herhaalde kere het hy probeer om die Volksraad te beweeg om die belange van die distrik Buffelrivier te behartig.²²⁾ So ook het die familie Uys hul by die bewoners van die Versamelberge gevoeg wat onder die Regering en Kerk van die Republiek wou staan.²³⁾

Die grenskwessie tussen die Wakkerstromers en Utrechters het soveel moeilikheid veroorsaak dat president M. W. Pretorius die inwoners van Buffelrivier gevra het om hul kalm te gedra tot tyd en wyl die moeilikheid opgelos sou word.²⁴⁾

Op kerklike gebied het daar ook botsings tussen die twee distrikte ontstaan. Daar is 'n kerklike gemeente, Utrecht, deur dr. H. E. Faure gestig. Hierdie naam het geheet na die Nederlandse stad waar dr. Faure studeer het. Die gemeente sou onder die Kaapse Sinode staan.²⁵⁾ M. W. Pretorius was bitter teleurgesteld in die handelwyse van die

¹⁸⁾ R. 939/55.

¹⁹⁾ R. 939/55.

²⁰⁾ Prof. Engelbrecht: Ned. Herv. Gem. Volksrust, bl. 4-5.

²¹⁾ Dr. Wichmann, bl. 174.

²²⁾ E.V.R. 3. Volksraadnotule 11 Junie 1855, Art. 110.

²³⁾ Prof. Engelbrecht: Ned. Herv. em. Volksrust, bl. 5.

²⁴⁾ R. 2523/58.

²⁵⁾ Prof. S. P. Engelbrecht: Geskiedenis van die Nederduits Hervormde Kerk van Afrika, (Tweede hersiene en vermeerderde uitgawe, 1936) bl. 112.

Utrechters en in 'n skrywe aan J. C. Klopper het hy hom as volg uitgedruk ²⁶ :

„... Laat mij verder gaan en u vrage! Ben u bekend met de kerklyk wette van de Kaapstad, zoo ja zeg mij dan waar voor heb gijliden uwe moedersland verlaten, als u tevrede ware met Bosjesmannen en hottentotten te samen in een Kerk aan een tafel te zette? Waartoe dan zooveele Rampen doorgestaan zooveele opofferings. en nu wij met goeden bloed ons vrijheid verworven hebbe ons nu, buiten alle nood te Binden na de geest, daar tog ons vlees vrij zijn of meent gijliden dan dat de Synode alleen de zaligheid schenken kan, hoe zoude het overeen te Bringen weesen daar wij jaren lang onder veele Lijden gestreden hebbe en ons nu Buiten noodzakelijkheid te Binden daar het niet nodig niet voordeelig is. Heb ooit een Leraar die nu de Synode uitmake ons kome Bezoeke toen wij in de lagers opgeslooten ware. heb u met waarheid en zekerheid er na vernomen of zij een gebed voor ons opgezonden heb. Neen waarde vrind dat is niet gedaan en juist daarom wij ons moedersland hebbe verlaate, is het dat uliden nu inroep, en mij aangaande al blijf ik alleen tegen dat gevoele, zal ik het met regt en waarheid teenstaan zoo lang tot geweld Regt verkragt zullen hebbe, en als u geen Kerkewette heb komt zie het dan hier de schoonschijnend kerkebodens zijn eenzijdig en vertoond altoos het Beste zijde en dit maakt de kerkewette niet uit.”

As in die oog gehou word dat kommandant-generaal M. W. Pretorius, wat die invloedrykste persoon in daardie dae was, en wat later die eerste Staatspresident sou word, sulke woorde kon besig, is dit duidelik welke houding die Kaapse kerklike outoriteite langsamerhand veroorsaak het.

Die groot skeuring tussen die kerke te Utrecht en Marthinus Wesselstroom, of liewers die Z.A. Republiek, is bewerkstellig deur die koms van F. Lion Cachet. Hy is deur ds. Huet as waarnemende konsulent van Utrecht aangestel. F. Lion Cachet was lid van die Skotse Kerk en het eers in 1862 na die Kaapse Kerk oorgegaan.²⁷⁾

Op Febr. 1862 het ds. Cachet 'n brief aan die Transvaalse Uitvoerende Raad gerig, waarin hy gevra het dat aan Utrecht ook 'n predikantsalaris toegeken moet word soos deur die grondwet bepaal is, dat aan elke predikant van die Ned. Hervormde Kerk 'n salaris betaal sou word. In die brief het ds. Cachet homself genoem „waarnemende Consulent der Nederduitsche Hervormde Gemeente van Utrecht.”²⁸⁾

Dit het hom niks gehelp om homself Hervormd te noem nie, want die Uitvoerende Raad het geantwoord dat die Kerk te Utrecht nie

²⁶⁾ R. 897/55.

²⁷⁾ Prof. Engelbrecht: Geskied. Ned. Herv. Kerk, bl. 219.

²⁸⁾ R. 88/62.

verband gehad het met die Staatskerk, die Hervormde Kerk, van die Z.A. Republiek nie.

Met Utrecht as uitgangspunt het ds. Cachet nou probeer om 'n skeuring op kerklike gebied te bewerkstellig. Dié landdros van Marthinus Wesselstroom, L. P. Badenhorst, het in 1864 moeilikheid met die kerkraad gehad. Badenhorst het geweier om die kerkraad te ontmoet omdat twee van die diakens volgens hom „onwaardig” was. Die kerkraad het drie weke later weer probeer om Badenhorst te ontmoet maar hy het nie opgedaag nie. Dit was egter baie eenaardig dat die kerkraad nou 'n brief van ds. Cachet ontvang het. Die kerkraad het niks aan die saak gedoen nie, want op 22 en 23 Oktober sou dit nagmaal wees en dan sou hul konsulent, ds. Van der Hoff, daar wees. In die tussentyd is Badenhorst egter oorlede.²⁹⁾

Met die dankseggingsdiens op 23 Oktober het ds. Van der Hoff gepreek oor 1 Petrus 1 vers 3. In die preek het hy behandel die wedergeboorte en ook die beeld Gods in die mens. Na die diens het 'n sekere H. D. Sassenberg vir ds. Van der Hoff daarvan beskuldig dat sy preek ketters was.³⁰⁾ Wanneer 'n mens die stukke nagaan, vind jy dat al die moeilikhede veroorsaak is deur ds. Cachet op die onsigbare agtergrond.³¹⁾

Die twee persone wat ds. Van der Hoff van onregsinnigheid in sy preek beskuldig het, was ouderling F. N. Vermaak en H. D. Sassenberg. Vermaak was reeds vanaf 1 Des. 1861 ouderling van die gemeente. Die heer Sassenberg was van Duitse herkoms en is in Oktober 1813 in Hamburg gebore. In alle waarskynlikheid het hy sy onderrig nog in die Lutherse leer ontvang, want dit is duidelik dat hy in sy beskuldiging teen ds. Van der Hoff die Lutherse standpunt verdedig het. Sassenberg het in 1863 na die Transvaal gekom en hom in die distrik Wakkerstroom gevestig. Dit was die eerste keer dat hy 'n Hervormde kerkviering in die Transvaal bygewoon het.³²⁾

Op Maandag 24 Oktober 1864 het die kerkraad van Marthinus Wesselstroom vergader om die saak te bespreek. Vermaak en Sassenberg het nou hul beskuldigings skriftelik ingedien. Toe ds. Van der Hoff, nadat die klagbrief voorgelees is, die voorsitterstoel afstaan aan ouderling Pieter Stoop met die doel om homself te verdedig, is hy belet deur sy beskuldigers en H. Loxton, 'n diaken van die Ned. Geref. Gem. van Utrecht waarvan ds. Cachet die predikant was.³³⁾ Dit is baie eenaardig, want in die eerste plek vra jy jouself af, dat as die

²⁹⁾ Prof. Engelbrecht: Ned. Herv. Gem. Volksrust, bl. 8.

³⁰⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflikt in die Gemeente Wakkerstroom, (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941) bl. 85.

³¹⁾ Prof. Engelbrecht: Ned. Herv. Gem. Volksrust, bl. 8.

³²⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflikt in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941) bl. 85.

³³⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflikt in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941) bl. 85.

beskuldigders 'n goeie saak teen ds. Van der Hoff gehad het, waarom het hulle hom belet om homself te verdedig? In die tweede plek wonder mens wat ds. Cachet se diaken Loxton, wat nie lid van die Hervormde Kerk was nie, daar kom doen het.

Toe hulle weier om ds. Van der Hoff te verhoor, het hy gevra dat hulle die saak na die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering moes verwys. Sassenberg en Vermaak het daarmee saamgestem mits die ondersoek te Wakkerstroom sou plaasvind en twee „bekeerde leeraars” nl. ds. P. Huet van Maritzburg en ds. G. van de Wall van Bloemfontein ook op die Kommissie sitting sou hê.³⁴⁾ Die kerkraad het die eerste versoek toegestaan, maar die tweede geweier. Dit wys ons net dat Sassenberg nie die predikante van die Z.A. Republiek vertrou het nie.

Na die nagmaalsviering is ds. Van der Hoff weer na Potchefstroom. Hier het hy die gebeurtenisse wat plaasgevind het lank en breedvoerig vanaf die kansel behandel en 'n uitvoerige uiteensetting van sy opvatting van die wedergeboorte gegee. Ds. Van der Hoff het daarop hierdie opgestelde stuk omtrent die gebeurtenisse te Wakkerstroom en die wedergeboorte saam met die klagte van Vermaak en Sassenberg aan Ds. Begemann, die skriba van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering, gestuur.³⁵⁾

Op 23 Januarie 1865 moes ds. Van der Hoff en die here Vermaak en Sassenberg voor die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering verskyn. Die twee beskuldigders het geweier om te verskyn en geëis dat die saak te Wakkerstroom behandel moes word. Die Kommissie het toe besluit om ds. Begemann, ouderling C. F. J. Meyer en diaken W. L. Pretorius van Suikerboschrand vir 'n voorlopige ondersoek na Wakkerstroom af te vaardig.³⁶⁾

Op 15 April 1865 bevind bogenoemde kommissie hom te Wakkerstroom. Die verhoor het in die kerk aldaar plaasgevind. Sassenberg het geweier om getuienis te gee en geëis dat ds. Huet en ds. Van de Wall by die Algemene Kommissie teenwoordig moes wees. Op 'n vraag aan Sassenberg of hy dan dink dat die kerkregering en die predikante van die Republiek onbevoeg is om sulke sake te behandel, het hy geweier om te antwoord. Nadat die werksaamhede van die kommissie om twee-uur weer hervat is, het Sassenberg en Vermaak geëis dat die kommissie geloofsbriewe moes voorlê wat sou bewys dat hulle wettig afgevaardigde lede van die Algemene Kommissie is. Ds. Begemann het hulle daarop gewys dat die kerkwet gladnie van sulke

³⁴⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflikt in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941.) bl. 85.

³⁵⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflikt in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941.) bl. 85.

³⁶⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflikt in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941.) bl. 85.

geloofsbriewe melding maak nie. Alles het egter niks gehelp nie, want die here Sassenberg en Vermaak het geweier om enige getuienis af te lê tensy ds. Huët en ds. Van de Wall teenwoordig is, die saak te Wakkerstroom verhoor sou word en die kommissie van geloofsbriewe voorsien is.³⁷⁾

'n Volledige kommissieverslag oor die verrigtings te Wakkerstroom is toe aart die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gestuur. Die Algemene Kommissie is deur ds. Smits vir 26 Junie 1865 te Rustenburg byeengeroep. Die kerkwet, volgens art. 31 van die „Algemene Bepalings” het bepaal dat die Kommissie op die plek „waar de praeses woont,” moes vergader. Die here Sassenberg en Vermaak was ook opgeroep, maar het op 18 April 'n skrywe aan ds. Smits gerig dat hul nie teenwoordig sou wees nie omdat die voorlopige kommissie van ondersoek nie van geloofsbriewe voorsien was nie. Verder wou hul hê dat die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in samesitting met ds. Huët en ds. Van de Wall te Wakkerstroom moes vergader. Bogenoemde skrywe van die here Sassenberg en Vermaak het met 'n dreigement geëindig wat as volg lui: indien ons verzoek niet mogelijkheid heeft toegestaan te worden zoo zijn wij met onze orthodoxe vrienden overeengekomen om verder besluit te nemen. Die brief was behalwe deur Sassenberg en Vermaak ook nog deur diakens G. J. Viljoen en G. J. Visagie onderteken.³⁸⁾

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het op 26 Junie 1865 te Rustenburg vergader. Dit het uit die volgende lede bestaan: ds. G. W. Smits (Voorsitter), ds. N. J. van Warmelo (opgetree as skriba daar ds. A. J. Begemann reeds op die kommissie van ondersoek gedien het), P. P. Roets (ouderling van Heidelberg), A. P. Cronje (ouderling van Potchefstroom en die vader van die latere gen. Piet Cronje) en H. P. Potgieter (ouderling van Rustenburg). Ds. Van der Hoff was ook teenwoordig om hom teenoor die beskuldigers te verdedig.³⁹⁾

Die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering het die volgende besluit geneem⁴⁰⁾:

De Commissie, de klacht der Heeren F. N. Vermaak ouderling lid van de Ned. Herv. Gemeente te M.W. Stroom tegen den predikant D. van der Hoff wegens onregtzinnigheid in die leer, het verslag der Commissie van onderzoek gezien, den Heer van der Hoff gehoord en de documenten onderzocht hebben, verklaart eenstemmig dat de Heer

³⁷⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflikt in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941.) bl. 85.

³⁸⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflikt in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941.) bl. 85.

³⁹⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflikt in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941.) bl. 85.

⁴⁰⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflikt in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941.) bl. 85.

van der Hoff op den 2sten October 1864 te M.W. Stroom niet heeft geleerd wat strijdig is met den Bijbel, en zij is dus van oordeel dat de klagers hunne aanklagt niet voldoende hebben gestaafd, en dat dus de beschuldiging is van de hand gewezen.

Op 30 Junie 1865 het ds. Van Warmelo 'n brief aan Vermaak, Sassenberg, Visagie en Viljoen geskrywe waarin hy hulle met die besluit van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering bekend gemaak het. Hy het hulle ernstig vermaan om hulle tog nie teen die wettige kerkbestuur van die Ned. Herv. Kerk te verset nie. •

Ouderling Vermaak en die twee diakens G. J. Viljoen en G. J. Visagie het hulle van die Hervormde Kerk onttrek en het saam met Sassenberg hulle deur ds. Cachet laat meesleep.⁴¹⁾

Daar sou op 6 en 7 Januarie 1866 weer 'n kerkviering op Wakkerstroom wees onder leiding van ds. Van der Hoff. Ds. Van der Hoff het van die Algemene Kerkvergadering opdrag ontvang om 'n nuwe kerkraad te laat kies. Op Donderdag, 4 Januarie, het ds. Cachet te Wakkerstroom aangekom. Ds. Cachet het Vrydagoggend vir Vermaak na ouderlinge Pieter Stoop en Wynand Pretorius gestuur om die sleutel van die kerk te gaan haal. Die twee ouderlinge het geweier om die sleutel aan Vermaak te gee. Hierop het Vermaak 'n ander sleutel gekry wat op die deur gepas het. Ds. Cachet het toe met sy mense in die kerk vergader. Ouderling Stoop en Pretorius het hierop hulp by die veldkornet gaan seek. Hulle is toe vergesel van die assistent veldkornet wat ds. Cachet en sy volgelinge beveel het om die kerk te verlaat. Ds. Cachet en sy mense moes ewe getroos die kerk verlaat.⁴²⁾

Op 5 Januarie 1866 het ds. Cachet vir Frans Vermaak, G. J. Viljoen, G. J. Visagie en C. Labuschagne 'n besluit laat neem waardeur hul hulself as die wettige kerkraad verklaar het. Die volgende dag het hulle eerste kerkraadsvergadering onder voorsitterskap van ds. Cachet plaasgevind. Hulle het gemaak asof die kerkraad wat vanaf die stigtingsjaar 1861 bestaan het, nie meer was nie en asof hulle die egte kerkraad was van die Ned. Gereformeerde Gemeente van Wakkerstroom met ds. Cachet, wat homself konsulent van die gemeente gemaak het. Op 24 Febr. 1866 het bogenoemde selfgemaakte kerkraad weer vergader en by hierdie geleentheid is die heer Sassenberg tot ouderling benoem. Die mense wou nie vir Cachet volg nie met die gevolg dat die kerkraad nooit weer byeengekom het nie. Die nuwe gemeente van ds. Cachet was so 'n mislukking dat hy later self daarvan as volg skrywe⁴³⁾:

⁴¹⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflik in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941.) bl. 85.

⁴²⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflik in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941.) bl. 85.

⁴³⁾ Prof. Engelbrecht: 'n Konflik in die Gemeente Wakkerstroom (Volksrust), (Almanak van die Ned. Herv. Kerk, 1941.) bl. 85.

Het werk te Wakkerstroom heeft geene goede vruchten voor onze kerk afgeworpen, er was te veel vreemd vuur op het altaar.

'n Mens sou verwag dat ds. Cachet met sy skeuringspolitiek groot sukses te Wakkerstroom sou hê omdat die distrik so na aan Utrecht gelê het. Met die gemeente van Wakkerstroom het hy die minste sukses gehad. Die Wakkerstromers het hulle nie deur ds. Cachet laat beïnvloed nie. Daar is net 'n paar mense afvallig gemaak deur ds. Cachet, maar hulle het hom al gou weer verlaat en hulle op kerklike gebied afsydig gehou. Die voorval met ds. Cachet het die Hervormde Kerk te Wakkerstroom geen skade laat ly nie. Die mense het die Staatsmag van die Z.A. Republiek erken en getrou gebly aan die Staatskerk, dié Nederduitsch Hervormde Kerk. Die Wakkerstromers het feitlik 'n bolwerk gevorm teen ds. Cachet van Utrecht en teen die Kaapse Sinode.

J. A. VISSER:
